

TIDEVARVET
N:r 33:1930

I folkbildninge na tjänst? Ledande artikel med anledning av partiledarnas val.

1929 års lönekommitté har framlagt ett förslag till reglering av lärarnas löner, uppseendevidkande genom sitt öppna avståndstagande från principen om lika lön för lika arbete. Förslaget kritiserar i artikeln om Arbete och lön, av dr. Andrea Andreen-Svedberg.

Medicinalstyrelsens yttrande över moderskapsunderstödsaknämns betänkanden kommenteras av dr. Ada Nilsson under rubriken Moderskapskydd, medicinalstyrelsen och hela vårt utredningsväsende.

Den uppmärksammande nordiska avsningsdiskussionen på Viskadalens folkskola refereras av med. kand. Stig Holm.

Lilly Arrhenius skriver om Albert Engströms utställningen i Skånska Gruvan, Skansen, Adel, präster, smagglare, bönder.

Vad har hänt?

Valten har fortsatt med gamla och delvis nya uppslag.

En strid om rätten till vägarbeten utbröt i Adalen, fördes mellan bönder och arbetare med blockad som vapen, nådde sin höjdpunkt i det s. k. mjölkkriget och ställade av under väntan på medling från högre ort.

Men låtom oss uppehålla oss vid något roligt. D. v. s. lämna kläsrens och partiets meningssubbyte och lysna till något annat:

Mozart, Leclair, Tartini, Kreisler. Dessa mästare spelades av Gösta Björck och Fritiof Kjellberg vid en konsert i Seglora kyrka på Skansen i måndags. Ett nytt bevis på mångsidigheten i de nöjen som finnas att tillgå inom Skansens vittfamnande gränser.

Det var en rolig konsert. Förstklassigt program, gott spel, och en skönhetssynpunkt absolut tillfredställande omgivning. En obeskrivligt vacker natur med näre, grässluttningar, träd och tyndnad som inledning. Seglorakrykans rymliga stilla rum med mjuka färger och det särskilda behag som finns i träbyggnader —. En värdig inramning till den mest stilrena och ädla musik som kan ljudas.

Skansens ledning erkänner med sådana fester sin tro på att människorna i grunden trivas bäst med det äkta och sköna. När det sedan bara är ett litet fästal av det sandliga ledande Stockholms barn, som ta emot, behöver det inte betydligt att Skansens förutskänning är felaktig. Men att det ligger så tjocka lager av felvärderingar över folks sinne för det äkta, att de inte veta om att de ha det.

Det kan tyckas hopplöst. Men det är ingen anledning att lämna sin linje för ett villospar. Någon måste också äta sig det goda.

Teckavakten

ARBETE OCH LÖN

Lönekommitténs förslag till lärarlönernas reglering, av doktor Andrea Andreen-Svedberg

Att samma arbete — ett arbete av viss art och mängd — kan betalas olika är väl känt. Somliga företag underbetala, andra ge goda löner. En jordbruksarbetare i Sverige har många gånger mer betalt än hans like på de Västindiska öarna, o. s. v. Särskilt i tider av arbetsknapphet och i fattiga länder är dylika orättvisor än så länge oundvikliga.

"Lön är ersättning för utfört arbete"

Djupt rotad i det mänskliga rättsmedvetandet är likvärd i uppfattningen att en viss lön tillhör ett visst arbete, oberoende av vem som utför arbetet. I statstjänst är denna princip sedan gammalt erkänd såsom självklar. Varje annan olikhet mellan statstjänstemäns löner i samma tjänstställning än den som betingas av dyrtor och tjänsteår, är i allas ögon av ondo. T. o. m. den utsträckning av dyrtorstillsäggsprincipen, som kallas familjetillägg, har i regel mött

mycket litet sympati. »Lön är ersättning för utfört arbete och ej försörjning.»

Den mansstyrda staten frestades och föll.

När kvinnorna i större mängd blevo statsanställda inleddes emellertid den mansstyrda staten i o. emotsändlig frestelse. Här var pengar att förtjäna på bekostnad av en grupp av medborgare, så föga företrädd i regering, riksdag, kommittéer och press att den ej kunde effektivt bevaka sina intressen. Det var dock alldeles tydligt, att man besvärades av rättsmedvetandet; man sökte med ljus och lykta efter skäl till en olikhet mellan män och kvinnor. På den tiden skrevs de lärda utläggningarna om livslängd, pensionsålder, änke och pupillkassa, sjuklighet och prestationsförmåga. Bernöt på dessa punkter väjade man till kvinnorna såsom lojala medborgare att hjälpa den betryckta staten och anförde att kvinnorna borde bära denna extra bör-

da, dels för att de mindre ofta hade familj och dels för att de var så skickliga i att reda sig på en liten lön. Ännu i 1925 års lönerereglering levde rättsmedvetandet fastän jilla trängt. Man påpekade att likalönsprincipen var rädslad: den för kvinnorna mörkdande sinplaceringens var en tidsfråga — i framtiden bleve det fri tvälan, män måste passera de lägre avlönade tjänsterna, kvinnor ha rätt att inneha de högre avlöna. Att kvinnorna utestängdes från högsta löneklassen i varje lönegrad motiverades med statsfinansiella skäl. Nu har staten tydligen bättre affärer, ty denna skällnad har i år föreslagits skola bortfalla.

Sambandet mellan arbete och lön är upphävt i 1930 års förslag

1928 års lönekommittés betänkande med förslag till lönerereglering för befattningshavarna vid undervisningsväsendet är epokgörande. I detta betänkande saknas Fort. å sid. 3.

Moderskapskydd Medicinalstyrelsen och hela vårt utredningsväsende. — Av Dr ADA NILSSON

Medicinalstyrelsens yttrande om föreliggande förslag till moderskapskydd avgavs häromdagen. Vid genomgåendet av detsamma tvingas man ovillkorligen till några reflexioner över formerna för vårt utredningsväsende. Är det ej för tungt och omständigt? Dödas ej så småningom allt intresse för saken ifråga genom allt som skall utredas, innan något får ske.

Här ha vi nu frågan om moderskapsunderstöd och bättre vård åt fattiga barnafödreskor. Den senare frågan togs upp i riksdagen 1914.

En utredning beslöts och uppdrogs åt medicinalstyrelsen, vars intresse sträckte sig så långt, att den genom en statistisk undersökning konstaterade, att ett behov av bättre vård verkligen förelåg. Men sen blev det ej mer och efter 8 års väntan togs uppdraget av Kungl. Majt. tillbaka.

Frågan om moderskapsförsäkring eller ekonomiskt understöd vid förlösningsstillfallet hade tagits upp redan år 1908 i samband med skyddslagstiftningen för kvinnor i industriellt arbete före

och efter barnsörd. Försäkringsvägen undersöktes men vann ej gillande. Då vägen genom obligatorisk sjukförsäkring ej syntes i riksdagen framkomlig, framlade regeringen 1928 förslag till moderskapsunderstöd åt de industriens kvinnor, som genom paragraf 19 i arbetskyddslagen voro förbjuda att arbeta viss tid efter barnsörd. Riksdagen gillade i huvudsak en sådan understödsverksamhet, men ansåg att denna skulle fördröjas till vidare befolkningslagar. Men detta Forts å sid. 4.

SLOTTSTHÉ

(det finbladiga théet)

ÄR PRODUCERAT I DE TROPISKA HÖGLÄNDERNA OCH SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPÄDASTE SKOTTEN A THEBUSKEN.

konsum

gröna bilar med goda bullar

Prästfruns körkort

En seotidig prästfru med nyförvärvat körkort stannade nyligen sin bil med en elegant väng framför min grind. Jag måste då tänka på de långströflorna där, då jag äkte med den första, eller en av de första kvinnliga bilisterna här i landet. Om någon var född till att sköta en bil så var det denna unga kvinna med sitt naturliga handlag, sina utmärkta nerv, sin snabba stulledning och sin klara hjärna. Men hon körde i sköldpaddskilt, hon var rädd och hon hamnade ändå i diket. Alltsammans därför för att hon arbetade under trycket av den föreställningen att en kvinna inte dugde till en ratt.

Hon var ett skolexempel på vad suggestionen betyder, som ligger över kvinnokönet att det är sämre och annerlunda än män i alla prestationer som krävs hjärna, nerv, initiativ. Eftersom sexotiska prästfruar numera ha körkort, så bevisar det att tiderna äro förändrade. Prästfrun är kanske antinomifient, det vet jag inte, men hon har omedvetet supit i självförtroende genom att ha sett hundra andra kvinnor vid bil.

Suggestionen käller på att försvinna, men det underliga är att samtidigt arbetas det livligt på att öka den. Det är inte länge sedan en pedagogisk mansgrupp slog fast att flickor äro särdeles annerlunda än gossar och måste få annerlunda uppfostran. När Amy Johnson utvar en enastående bragd genom sin australiska flygning göra svenska tidningar smilt nars av flygmännen och det skulle inte hända dem att fastställt att endast tre flygare av alla flygare i världen ha presterat något liknande. Att en kvinnas klät nästmen som skytt vid en tävlan i England nyligen, det får ingen veta. Inte heller talas det om när kvinnor vinnas arkitektävlingar eller litterära tävlingar, vilket allt sker i länder med mindre stark suggestion och större ädelmod än vårt.

Den där bristen på manligt ädelmod och glädje över en kvinnlig prestation är för kvinnligt tänkande underlig. Är det inte härligt att människligheten är större cirklar och vidgas ut sin förmåga? Är det inte skönt att perspektivet vidgas sig, att kvinnor, kroppsligaste, inder, turkar och barn äro samma ting som man icke tror dem om? Jag är ur stånd att fatta glädjan av ett den vite, förtägnis manns monopol eller det knaspsäckiga försöket att behålla det. Här ligger en osäkerhet begravnen. Vad är det för roligt med en hög ställning på andras bekostnad?

Det är roligt med gränslöshet. Devises.

Till årets slut för 2 kronor

erhålls Tidevarvet varje vecka, vid prenumeration direkt pr telefon 18243 eller postgiro 1544.

TIDEVART

Den 16 aug. 1930.

REDAKTIONSKOMMITTE:

Elin Wägner.
Edisabeth Tamm.
Ada Nilsson
Honorie Hermelin.

REDAKTÖR:

Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:

Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2tr., Stockholm.

Tandläkare

Tandläkare

Folke Jacobsson
(Medl. av Sthlms. Tandl. förening)
Sturegatan 10 (hörn. av Humlegårdsgr.)
Mottagn. enl. översensk. pr. tel. O 503.
4 tr. (hiss)

Tandläkare

ERIK LINDBLAD
Sveavägen 102, 2 tr. (Hiss)
Stockholm
Mottagn. efter översenskommelse
pr. tel. 819 80

Tandläkare

IVAR SUNE
(Medl. av Sthlms. tandl. förening)
KRONBERGSGATAN 9.
Mottagn. enl. översensk. pr. tel.
Kh. 4312. 5 tr. (hiss).

Tandläkare

HERBERT RÖNN
(Medl. av Sthlms. tandl. förening)
HORNSGATAN 90.
Mottagn. enl. översensk. pr. tel.
S. 435 5 tr. (hiss).

Tandläkare T. Lagerholms

Tandklinik

Dröttingn. 50 (vid Klarabergsg.)
Högmodern utrustning. Röntgen.
Skilda behandlingsrum.
Endast legitimerade tandläkare.
BILLIG TANDVARD.
Öppet 9-7, lörd. 9-4. Tel. 448.

Åderlåtning

KAN ATERSTALLA EDER HALSA.
Reumatis, Aderförkalkning Eksem,
Struma, Hjärt- och Njurlidande o. s. v.
påverkas med bästa resultat. Utföres av
SVANTE EKENGREN,
Leg. Fältskärsmästare, 38-årig praktik.
N. 102 48. Kammarkaregatan 24. 10-4.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulsgatan 14. Tel. 7575-7576.
Ed. La Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsrätt,
Brottsdömande och testamenten,
förvaltningsuppdrag,
Även skriftliga förfrågningar.

Advokatverksamhet

SVEN MONTELIUS,

Jur. kand.

KOMMENDORSGATAN 40, 1 tr.

STOCKHOLM.

Tel. N. 847 28. Specialitet: Förvar.

Frälsningsarméns

Alkoholisthem

Kurö

(Åtjutur statsbidrag)

Tot timmars ångbåtsresa från Sthlm
Prospekt och övriga handlingar skickas från
Socialsekreteraren, Ostermalmsgatan 24
Stockholm.

Olga Eim Dahl

Modemagasin

Kungsgatan 53. Tel. 10851

STOCKHOLM.

Folkupplysning

När Folkbildningsförbundet

började sin verksamhet för några
tiotal år sedan, var dess betydelse-
fulla uppgift att väcka intresset
för studier av olika ämnen. När
arbetet pågått en tid i sådan rikt-
ning, anmärktes det att ströföre-
drag gävo mindre varaktig behåll-
ning och att anordnandet av se-
rieföredrag vore ändamålsenliga-
re.

Då man inför stundande val
läser partiledarnas tal olika sön-
dagar på olika plats, frågar man
sig om dessa kunna anses så folk-
bildningens tjänst. I så fall borde
de hållas efter varandra i följd på
samma plats, och överlåta åt de
arma åhörarna att bland alla de
skiftande uppgifterna söka utrona:
»Vad är sanning.» Då kunde de
bli av folkuppförande inverkan,
vilket nu knappast är fallet. Vad
säger du? Hr Lindman talar hu-
vudsakligast om hr Ekmans miss-
lyckade jordpolitik. Ett tacksamt
ämne. — Hr P. Albin Hansson
försvaret socialdemokraterna som
demokratis bärare och betygar
deras intresse för lantarbetarna.

— Svårast är det för hr Ekman,
som står i regeringsställning, han
måste försvara sig själv.
Vilken upplysning får svenska
folket genom detta? Det finns in-
gen annan utväg än att tro par-
tivilis, det ser åtminstone ut
som om det vore den enda
möjligheten. Men om vikten av
landstingsvalet, vilka kvalifikatio-
ner som böra fordras av dem,
som ska delta i landstingets
förhandlingar och där äga beslu-
tanderätt, därom talas icke ett ord.

RATTELSE:

I föregående nummer förekom ett vil-
seledande tryckfel i artikeln i Huvud-
sta Folkpark av Ellen Karinsdotter.
Där stod: Mellan idealism och familj är
ett översigtligt svag befat. Skall vara:
mellan socialism och familj...

Greta Jungstedts

Privata Fortsättningskurs

för unga flickor

börjar sitt tjugonde läsår måndagen den
15 sept. kl. 10. Undervisning i språk —
olika stadier —; litteratur o. konsthistoria,
talteknik m. m. Valfria ämnen. Prospekt
på begäran.

Flickskolekurser (klass V—VIII):
vanliga skollämen och språk.
Mottagn. fr. o. m. den 12 aug. dagl.
kl. 2-3. Karlavägen 94. Tel. O, 70 86.

Kungl. Högre
Lärarinneseminariet

Ansökningar om inträde skola jämte prästbetyg och betygsskrifter före den 18
Aug. insändas till rektorsämbetet under adress Ridåregatan 5, Stockholm
Inträdesprövingen börjar Lördagen den 23 Aug. kl. 9,30 f. m.

Närmare meddelanden å rektors expedition.

REKTOR.

VISKADALEN

Lördagen den 2 aug. var en
märkesdag för Viskadalen folk-
högskola. En ganska representativ
nordisk församling hade där stämt
möte för att utbyta tankar över
»Avrustningsfrågan från nordisk
synpunkt». Det kan icke vara helt
betydelsefullt, att talesmän för skil-
da åskådningar där fingro dryfta
dena gemensamma angelägenhet.
Förtjänsten att ha anordnat detta
möte tillkommer i främsta rum-
met skolans föreståndare, rektor
Allan Degerman.

Det är icke möjligt att på ett par
spalter ge ett referat av förhand-
lingarna med anspråk på fullständi-
ghet. Endast några personliga
intryck och ett par huvudpunkter
i diskussionen kunna här meddelas.

Förhandlingarna inleddes av
landsdomer Jesper Simonsen,
Köpenhamn. Denne belyste de
folkfrämliga grunder, på vilka det
danska avrustningsprogrammet vil-
lar. Man fick också ett starkt
intryck av både det kritiska verkli-
ghetsbilden och den viljestarka en-
tusias, som mångenstädes präglar
det danska fredsarbetet.

Ordet överlämnades därefter till
chefred. Leon Ljunglund, Stock-
holm. Enligt hr Ljunglund är pa-
cifismens främsta kännetecken
svaghet och feighet; hr Ljunglund
själv däremot var en iderernas rid-
dare Pacifisterna utlämnade sig
själva och sina efterkommande till
ett liv värre än döden; hr Ljung-
lund däremot var beredd att offra
sig på irans fält. Pacifisterna äro
»själviska naturvarelser», som leva
ett rent vegetativt liv, hr Ljunglund
däremot var en humanitetsidealens
förkämpe. Man har talat om hr
Ljunglunds »personliga älskvärd-
het». Tyvärr fick man ett ännu
starkare intryck av hr Ljunglunds
personliga stupiditet.

Anklagelsen för feighet bemöttes
med en hänvisning till militära ex-
perter, som göra gällande
att det moderna kriget innebär
möjligt större risker för den civila
befolkningen än för en mot moder-
n stridsmedel bättre rustad armé.
Landsdomer Simonsen replikerade
vidare, att man torde stå
närmare det vegetativa livet om
man håller fast vid det bestående,
än om man anser förhandvarande
förhållanden olycksdygiga och
arbetar för en ny och bättre ord-
ning.

Professor Torqny Segerstedt an-
stälde mycket pessimistiska be-
aktelser över tillvaron. Under de
300 000 år mänsklighetens historia
räcker, har den varit upplydd av
krig. Därför är det tämligen hop-
plöst att bekämpa kriget. Våra
handlingar bestämmas av våra li-
delser och föga av vårt förnuft.
Men våra sunda instinkter
driver oss att kämpa för vår stam,
vårt folk. Härpå replikerades, att
stortmupperna under världskriget
icke förmådde fylla sin uppgift, om
de icke först dränkt sina naturliga
instinkter i alkohol. Man kan vi-
dare fråga sig, om det kan vara
ett uttryck för sunda instinkter att
gasa ihjäl och bränna ihjäl kvinnor
och barn.

Major K. A. Bratt var förhind-
rad att personligen närvara men
hade sänt ett diskussionsinlägg,
som upplästes. Han hävdade där
med skärpa att en nordisk soli-
daritet till fredens värm vore nöd-
vändig. Danmarks isolerade av-

rustning» vore därför förkastlig.
Bakom Folkförbundet måste ett
verkligt maktinstrument till fredens
värm skapas, en makt starkare än
den som någon stat eller kombi-
nation av stater kan tänkas för-
foga över. Överdirektör Richard
Sandler gjorde sig till tolk för i
stort sett samma program.

Den statliga suveränitetsprinci-
pen måste övergivas. Vi måste
alla böja oss för solidaritetskravet.
Denna tanke präglade deflestar ut-
talanden under diskussionen. Men
fredsproblemets stark icke desto
mindre löst kvar. Ar det att trygga
freden att ställa sig solidarisk med
en rustad värld, att sluta överenskom-
melser om militära allianser med
de kapprustande kontinentalmak-
terna? Kapten Brunskog hävdade
att i detta nu militära sanktioner
mot någon av småstaterna äro ö-
nödig. Mot en stormakt liktydiga
med ett nytt världskrig. Såväl Ce-
ciltrakatens som Geneveprotokol-
lets huvudtanke var denna: vilko-
ret för överenskommelser om ge-
mensamt utprägande mot en
fredsbrytande stat är nedrustning.
Här förtjänar citeras några ord,
som nyligen sagts på ledande plats
i det socialdemokratiska huvud-
organet: »Möjligheten och rimli-
gheten med väpnade sanktioner
genomförande förutsätter faktiskt
en nedrustad värld. Ett litet land
kan näppeligen ikläda sig förplik-

telser att deltaga i väpnade sank-
tioner, därest staternas rustnings-
standard icke kommit ned exem-
plivis till Tysklands nivå. Ställer
man alltså kravet på Sverige, att
det skall delta i solidaritetsförsva-
ret på basis av ländernas nuva-
rande rustningsstandard, så är Sve-
rige i sin goda rätt om det avvisar
ett slikt krav och förklarar, att
de topprustade staternas rustning-
gar måste ned enligt den modell,
som i Versailles-trakaten faststäl-
lits för Tyskland, innan det finns mo-
ralisk och saklig förutsättning för
svenskt deltagande i ett solidari-
tetsförsvär. Alltså: avrustningen
måste komma ordentligt i gång
och gruppen av rustade st. är högst
väsentligt utökas, innan solidari-
tetsförsvaret har någon mening.

Situationen är tyvärr icke så
gynnsam att vi stå inför valet mel-
lan en nationell svensk eller skan-
dinavisk avrustning å ena sidan
och en allmän, internationell ge-
nomförd avrustning å den andra.
Dessa senare alternativ bjüdes oss
icke. Vi ha i stället att träffa ett
avgörande huruvida vi önska kvar-
stå i det gamla rustningssystemet,
vars ödesdiga följder vi mer än
täl känna, eller vi för fredens
skull vilja ta den risk och det steg
ut i det okända, som en frivillig
avrustning innebär.

Stig Holm.

Likalönsprincipens
förnekande

Härnadan anføres ordagrant
1928 års lönekommittés uppseende.
väckande yttrande angående lika-
lönsprincipens praktiska innebörd.
Kursiveringarna äro gjorda av oss.

Beträffande undervisningsväsendet anser
sig kommittén i slutning till de syn-
punkters öm fjorde sig gällande vid
1925 års beslut, böra föreslå, att den
nuvarande relationen mellan manliga
och kvinnliga befattningshavare löner i hu-
vudsak bibehållas. Lärarlönekommitténs
förslag hade enahanda syfte, även om den
av kommittén föreslagna anordningen ut-
tryckligen betonas böra betraktas som
ett provisorium, vilket i sinom tid borde
avlösas av de definitiva anordningar, som
kunde framgå såsom resultat av 1921 års
lönekommittés utredningsarbeten.

Frågan om de kvinnliga befattnings-
havarnas avlöningsförhållanden har lösts
genom 1925 års riksdagsbeslut, men det-
ta beslut har icke givit något
erkännande åt ett likalönsystem i den
mening man från kvinnohåll velat giva åt detta
begrepp. Behörighetslagens ikraftträd-
dande ansågs icke böra »medföra lika-
lön för manliga och kvinnliga befat-
tningshavare inom den egentliga statsför-
valtningen och i lika litet göra det för
undervisningsväsendets del.

Den olika lönesättning för manliga
och kvinnliga lärare, som för närva-
rande tillämpas och som enligt kom-
mitténs uppfattning bör i huvudsak bi-
behållas, kan genomföras på olika sätt.
För den egentliga statsförvaltningen ge-
nomfördes icke skillnaden mellan manlig
och kvinnlig lön fullständigt så, att en
kvinna alltid för sitt arbete avlönsades lägre
än en man med motsvarande uppgif-
ter. Tvärtom användes en form, som
teoretiskt innebär, att man och kvinna
i en och samma befattning erhålla lika
lön. Alla befattningar inplaceras i sam-

ma löneplan och lönesättningen är lika,
vare sig innehavaren är man eller kvinna,
bortsett från att kvinnorna hittills icke
kunnat uppnå högsta löneklassen i ve-
derhörande lönegrad. Emellertid erhö-
lo de befattningar som utslutande eller hu-
vudsakligen bekläddes med kvinnor, en
inplacering i löneplanen, som i huvudsak
motsvarade den dittillsvarande lönesät-
ningen, även om manliga befattningar in-
om samma arbetsområde och med väsent-
ligen samma uppgifter voro högre be-
skräddade. För att i dylika fall skilja de
av män och kvinnor innehavda befattnin-
garna åt, gavs dem olika benäm-
ningar, den ena befattningen placerad
i en högre lönegrad. Teoretiskt kunna
män innehava även de lägre befattnin-
garna och kvinnor de högre, men i praktiken räknar
man med såsom regel, att de
förå skola innehavas av kvin-
nor, de senare av män. En dy-
lik fördelning av arbetskräf-
ten förutsätter man skola Äv-
ga bringas genom rekryterings-
och befordringsväsendet.

Inom undervisningsväsendet torde man
enligt kommitténs mening icke lämpligen
kunna förtära på samma sätt. För beförd-
ringar gälla här mera utslutande exa-
mensmeriter och andra teoretiska kvali-
fikationer, till följd varav det näppe-
ligen låter sig göra att genom rekry-
tering och befördran uppdelna manlig
och kvinnlig arbetskraft på olika avlönings-
lagen, som motsvara den all-
männa skillnaden i värdesätt-
ning av manligt och kvinnligt
arbete. Kommittén föreslår därför att
inom undervisningsväsendet, det statliga
såväl som det kommunala, befattnin-
gar placeras i en lägre löne-
grad, när de innehavas av kvin-
nor och i en högre när de inne-
havas av män.

Anmäl Eder genast till

Södra Stenograf- & Maskinskrivningsbyråns

komb. kurser i Stenografi och Maskinskrivning. Kr. 35:-

Tel. Söd. 156 10. Söd. 9423.

HORNSGATAN 10.

Katrineholms Enskilda Läroverk

(Katrineholms Praktiska Skola)

Avdelning för hushåll och kvinnlig slöjd,
Hushållskurser (statsunderstödda) börja den 1 september. Undervisning
av högt kvalificerade lärare i enklare och finare matlagning, servering, bakning,
charakterer, konservering, hälso- och sjukvårdslära, bostadsvärd, hushållsekonomi med
behörighet, vävning, handarbete, slöjdsutövning etc.
Välvurser (statsunderstödda) börja den 11 augusti och 1 september.
Högre och lägre för händelseförhållanden. Valfria kurser i handarbete, klädsöm-
nad, löneseömdad, Låga levnadskostnader. Prospekt och förfrågningar kostnadsfria.
Tel. 154

Adel, präster, smugglare, bönder Arbete och lön

Bland Skansens nya anordningar ingår en planerad utställning i Skånska Gruvan. Tidigare var det en internationell fotografutställning för närliggande är det Albert Engström. En utställning av Albert Engström är alltid lockande och någotsom man absolut bör se. Dessutom har arrangören, kapten Ernst Malmberg, på ett lyckligt sätt utnyttjat de ganska besvärliga lokala förhållandena.

För något år sedan hade Albert Engström en utställning på Konstakademien. Man får dock en något mångsidigare bild av konstnären

Fridolf Jansson.

i Skånska Gruvan. Tidigast är några kritteckningar med romerska motiv från skolidagen i Norrköping, karaktäristiska för Engströms senare antikintresse men i och för sig tämligen obetydliga. Sedan följer en samling karikyrer från 1883, också från Norrköping, där man redan märker den specifikt engströmska lejonlon. Här är urtyperna till kolingen, prästen och löjtnantsfanten färdiga. Trots vad Engström själv berättar i »Mitt första sammanträffande med Klingen och Bobban», anar man att detta sammanträffande första gången ägde rum bland hambusarna i Norrköping.

Under studenttiden omkring 1880 i Uppsala, där han studerade grekiska och latin, utbildades hans uppfattning av studenten. Denne är en fet överliggare, som knappast har sett en föreläsningssal på insidan, och vars enda kontakt med sorgens värld är kopparslagarna. Hans livsokändning är en galghumoristisk Josephine des Alkoholisms på Rulan, hans lärdom snobberi med klassiska citat. Professorn är den skissade, tankspidde, paraplyglömande men förändriga lärde. Kutyrgyg, trädspliten, gärna tyranniserad av en barsk maka. Varken den engströmska studen-

ten eller professorn lever nu för tiden. Studenten har blivit arbetare, professorn har blivit minskat.

Efter Uppsala kommer Valand. Därifrån finnes några karikyrer föreställande Carl Larsson, av vilken Albert Engström just då var starkt påverkad. Man märker det på införeljoren och skärpan i ytterkroetterna, något som han senare utvecklade och originaliserat.

Man kan föga säga, att Engström börjar sin verkliga insatt i svenskt kulturliv, då han 1897 startar Strix, en av världens bästa skämttidningar. Där har han i ett trettioårigt år propagerat sin näst ensidiga men roliga uppfattning av svenska folket. Det är ett ganska begränsat antal typer, han rör sig med, men han är förmågan att variera dem i det oändliga. Här underligt det låter, duperar hans skicklighet till den grad, att vi stundom tro, att dessa typer rent av existera i verkligheten. Utom studenterna är det drängen från barndomens småländska urskog, schären från Stockholms stadsgård, fiskaren från Grisslehamn, kafépubliken från 90-talets Stockholm, som här spelar första fiolerna. På ett genialt sätt har Engström fångat dessa figurer i deras mest oerfärliga gester.

Albert Engström har inte varit oberörd av den på 90-talet fashionabla nitscheansjen, men den har hos honom tagit formen av parodisk självhävelse. Detta kommer inte minst tydligt fram i den rad av karikyriska självporträtt, som här till det roligaste på utställningen. Emellertid har Engström vid något tillfälle tagit avstånd från Nietzsches sats: »Nur die Dunkelmänner blicken zurück». Detta är klokt gjort av Engström. Den sociala utvecklingen efter hans ungdom har gått honom spåröst förbi. Hans människor å 90-talet, han skildrar arbetaren före arbetarrörelsen. Några moderna sociala problem existerar inte i hans värld. Som Viktor Swanberg säger i den bästa karaktäristik, Albert Engström har till fött, är denne en romantiker, som leker sig tillbaka till barndoms»aradiset men ger illusion av livets biogida allvar, emedan han släppt in språngor och fula ord i sitt paradiis.

När han reser till Ryssland, ritar han en rad sovjetpampar och en flock tiggare. Det bereder honom ett visst obehag att se de förlärliga förhållanden, vid de sistnämnda lever. Han ger dem några miljoner rubel. Men så vitt jag kan se, har han aldrig tänkt den problem med vilken den nya regimen i Ryssland arbetar, aldrig röjt någon förståelse för de uppbyggande krafterna, aldrig besökt några fabriker, sociala in-

riktningar och sjukhus.

Bland porträtten finnes en briljant teckning av madame Kollontaj. I »Moskoviter» förtöjes porträttet av en skildring av henne, där han inte sticker under mot sin hänförliga beundran, vilken dock när höjdpunkten förstärker han erinrar sig en skvallerstoria om madames toalet. Världens första kvinnliga diplomant kunde annars ha rubbat hans cirklar. Det vill säga hans inställning till kvinnan. Enligt Albert Engström skall kvinnorna lyda sina äkta män, föda barn och vara livva. Sedan näcker det. Röst-rättskvinna har Albert Engström ägnat några av sina mest »blodiga satirer. Detta kan tyckas motsäga mitt påstående, att Engströms kvinna är associerad. Men den röst-rättskvinna, han skildrar, har knappast funnits i detta århundrade.

Det finnes hos Albert Engström starka tendenser i roussseauansk riktning. »Den primitiva människan», säger han i sina memoarer, »är på samma sätt som barnet jagare och fiskare. Låt oss återvända till det tillståndet! Därmed sammanhängar hans kärlek till naturen, tiggare och lappar, hans förakt för kvinnorörelsen och politik över huvud, hans lidelsefulla hat mot frimicklarna, som förstör landsbygderna. Man torde även kunna delvis förklara hans vidunderliga intresse för spriten på detta sätt. Under spritens inflytande soas civilisationen bort, människans blir primitiv och återvinner känningen med de animala instinkterna från djupet av sitt själsliv.

Om Albert Engström skulle man kunna citera Hejdestams karak-

Skomakarns Lotta.

täristik av målarna som de män, som lagt för läfvs hjärnan och se sin hela vackra värld med ögonen. Det tyckes som om man i allmänhet skulle vilja vara böjd för att utan invandringar godta denna konstnärernas sientia politica. Vi kan inte instämma här, Vi

Forsts. fr. sid. 1.

nämliga alla språk av ett rättsmedvetande i lönerfäran, man har frjagort sig från den gamla fördonem ett samband mellan arbete och lön.

Den sida i betänktandet som in- ställolier kommitténs åsikt om de kvinnliga befattningshavarnes avlöning, är i sin helhet återgiven på annat ställe i dagens nummer. Mest häpnadsväckande i detta föga hedrade dokument är måhända avslöjandena rörande 1925 års lönerörelser. »Teoretiskt kunna män innehave även de lägre befattningsämnen och kvinnor de högre, men i praktiken räknar man med såsom regel, att de förta skola innehavas av kvinnor, de senare av män. En dylik fördelning av arbetskräften förutsätter man skola åvågbringas genom rekryterings- och beföringsåtgärder.» — 1925 års riksdagsbeslut har icke givit något erkännande att ett likalönssystem i den mening man från kvinnohåll velat giva detta begrepp.»

Kommittén har ynkliga argument.

Man avslöjar alltså här för oss en innebörd i 1925 års lönerörelser, som förvisso ej finnes uttryckt någonstades i lönestad. Det finns tydligen ännu 1930 en muntlig tradition vid sidan om lagen! Enligt denna muntliga tradition fick kvinnliga befattningshavare 1925 ej lika lön som manliga och därför ska ej heller kvinnliga lärare ha lika lön som manliga. Vilken strålande motivering! Kvinnoerna trodde visserligen, säger man, att de i princip fick lika lön 1925, men det var bara på papperet. Nu tänker vi därför rentut ge de kvinnliga lärarna lägre lön. Ett så ynkligt argument i kvinnornas lönerfära har aldrig förr sett dagen. Man kostar ej ens på sig en diskussion om rimligheten i det handlingsgätt man stöder sig på. Ja, Het finns ju en rad förstås av vilken allmänna skollnaden i värdsättning av manligt och kvinnligt arbete.»

Aldrig under de femton år jag deltagit i arbetet för lika rätt inför lagen att kvinnor och män har det varit så svårt att ge svar på tal som denna gång. Det finns liksom inga ord nog starka att uttrycka ens indignation. Ett svidade slag i ansiktet värderar konstnärerna även efter deras i ställning till tidens problem. Men detta kan inte bli den enda värderingsprincipen. Trots all social naivism förblir dock Albert Engström en av världens förfästa skämttecknare.

Lilly Arrhenius.

te. Så är det helt enkelt. På detta sätt tackar vår svenska stat den kvinnliga lärarkåren för 60 års hängivet arbete. Så lättvindigt kan man avfärda den rad av framstående kvinnor, som under det åtta decenniet skött ansvarsfulla lektors- och rektorsbefattningar. Detta är den uppmaning man ger de flickor, som nu idka universitetsstudier.

Rättvisan faller till marken

Om 1928 års lönekommittés förslag blir lag, var går då linjen i fortsättningen? När kommer man att ordna de kortare universitetsstudier, de mindre avhandlingar, som helt visst är tillräckliga att kvalificera för den lägre art av arbete vi kvinnor utföra? Så går utvecklingen vidare i 1930 års anda: kvinnigt arbetskraft underbygdande manligt i statens tjänst. Man tror måhända att det är en oförig konkurrens. Man avser väl att skapa en muntlig tradition också inom undervisningsväsendet, så att ej mer än ett visst antal lektorer erhålla lektorstjänster. Då faller all rättvisa i befordringsfrågor till marken och därmed är vägen helt öppen för godtyck. När staten hämsat behöver spara pengar, så slapper man in flera kvinnor till högre statstjänster. Det kan väl förhindras att mer kvalificerad kvinnigt arbetskraft blir tillgänglig för varje år. Och man får vara en bra förblindad maskulinist för att inte inse att universitetsbildade kvinnor med lägre lön är farliga medelvärla på statens arbetsmarknad.

Denna lagstiftning vill göra oss kvinnor mot vår vilja till illoljala konkurrenter med männen och till det nuvarande samhällets fiender. Vi hade hoppats att feminismen var på väg att bli överflödig, att det nu gällde för kvinnorna att ge sitt bästa och att arbeta tillsammans med männen för vårt gemensamma samhälle. Somliga av oss ha dock kallat detta godtrogenhet. De ha fått rätt.

Svekets följer

Kommitténs evig mot likalönens principen är emellertid ej blott en mesa för kvinnorna och en fara för männen utan det har också en mera djupgående innebörd. Det är ett svek mot en värdefull tradition. Vad tänker man sätta i stället för vårt hävduvna rättsmedvetande på denna punkt? Vad blir från denna dag statens rättssnöre i fråga om löner? Låt det bli fastslaget att till ett visst arbete bör ej en viss lön. Lönen beror t. ex. också på könet. Vad kommer denna gång? Godtycket är satt i högstaet. Allt kan hända. Arbete är inte mer sin lön värd.

Andrea Andreen-Svedberg.

Vi stå till tjänst

BLOMMOR
Atlas Blomsterhandel S. Rosengran S:t Eriksgatan 17 (Ingång på Eriksgatan) Tel. 30779
Begravningskassar och övriga blomsterarbeten. Medl. av Blomsterförmedl.

GAMMAL KONST
Gamla, vackra **OLJEMÅLNINGAR** och **KOPPARTICK**, även med konstnärernas arbeten säljas billigt. Ostermalmsstorg 5, 1 tr. Tel. 73224

GRAMMOFON-AFFÄR
Nyheter i 2-50-SKIVOR samt samtids melodier i stor sortering inkomna.

Skvicentralen Tegnérgatan 18 (Inöret av Svealängan)

GRAVVÅRDAR
V. A. PALMERS Gravvårdstjänstning 38 NORRTULLSGATAN 38 70 6182 post. 3129 46

HEMKONST
Teknisk skola för konstnärligt arbete i hemmet **ATELJÉ HEMKONST** Ostermalmsgatan 25-27, Uppg. 4, 2 tr. Tel. O. 6020.

HOTELL
Hotell o. Pensionat Esplanade Blåsteholmsgatan 3, Stockholm. Telefon Norr 21298 (Växle) FRIEDRICHSSKOGS FENESTRÅKT

Fredriksgårdsgatan 10, 66, 70465, 70134
även **Hillegårdsgården pensionat, Skånska Ströma** S. Skånska Ströma
Fru Anna Fahlström

KORSETTER
Spirella-korsetter finnes 11 Styringsgatan 11 2 tr. Tel. 75734

KINATEXTEL
MARGARETA CARELL Specialaffär för kändis konst & konsthandverk i m. - Siden Mästersamgat. 7 (Hömb. till Billstocksg.)

Gynna annonsörerna

OPTIKER
HUGO ADOLFSSON BILVERKSTÄD 19 GLASÖGON Optisk, Flyskåp, Matematisk instrumentmakare. TELEFON 75564

PAGOD
Konditori-Restaurant i Sö. Kungätern Lunch från . . . 1.25 Middag fr. . . . 1.50 Soup fr. . . . 1.50 Konditorier, hela dagen. Hjärtvänder utått över Stockholm, Mälar- och Sjöström - Norr 27448

MONSTERAFFÄR
Spateljé för Dam- och Barnkläder — Mönster träcklas och provas Södermalms Monsteraffär Hornsgatan 46 — Tel. Söder 1185

OTTOMANER
Har Nisett vår 2-mansOttoman Bor för 60 kr. Löper Ni ingen annan, stor sortering överkast. Nya Kamöb. fr. 290, Byffler 115, Linneskåp 95, Sängar 125.60. Engvalis Möbelfabrik, Wallingstans 33 (1 minut från Norra Bantorget)

PÅLSVAROR
Obs! RÄVAR! BILGÅST I STOCKHOLM. Renovering. Åven avstälning. Pålsmalmqvist, Norr-g. 12 tr. Obs!
RAM och **SPEGELAFFÄR**
J. L. LARSSONNS EFTFR. Knut Nyström Bödermannsg. 8, Stockholm REKOMMENDERA. Låga priser. Tel. S. 30014

Express

Man kommer på bibana. Man stiger på ett annat tag i Alvsjö och överlämnar sig åt kommunikationens kungälda. Man kommer in i någon sorts aorta efter att som röt eller vit blodkropp ha seglat kring i landets vener. Och man bara blandas, blandas, blandas med rensaden — landets vandringsskolar.

Det är hoppets att resa. Det är hoppet att se så många människor vilka man aldrig skall komma till tals med. Vi äro hoppets framände för varann. Och jag, som bara söker och ser och frågar: Du bakom pinocenen där — är du inte där, du människo? Jag har något att säga dig, något som kan komma fram om du tar av dig pinocenen och säger det. — Jag är olycklig, och pinocenera äro optiska ting, de sitta där som två upplugna fåglar på näsan och starka kalla ögat. Ditt kalla öga, som vill företa tidingen där, men inte mig.

80 kilometer, syllarna ropa, tacke-tacke-tack. Och vid lämbangårdarna där lågert inte stannar: tacke-tacke-tack, var finns det. Var finns det? Och karaffen kluckar kom-kom-kom.

Förelt mig min visdom, du Stridsrop där, du Dagens härod där, i tryckvärtan lever ingen gud, Ni behöfve väckning i Mjölby, i tryckvärtan lever ingen gud.

Tymnad i vagnen. Bara expressens sjungande, farande öv. Man ser ut, bukar spinga fram över en moose, torrvissen stå i rader, i rader som till en häcklöpnig för snö, och en rips flyger därborta spår väl regn för Östergårdland. Inne i helret, någonsans i mitt visen här jag minnet av skriet — ihjil! Nu tog buskogenen någon — ..... En slodag-bilaga passlar, Nibben skrattar. Han skrattar gott. At en kicket. At en anekdot. At ett litet barn, som uppförde sig trevligt någon gång för trettio år sen. — Vad vet jag. Men skratret uppfyller vagnen kastar sig runt väggarna och opponerar sig mot karaffens sorgna kluckande.

Därute denna stolparna förbi — vipp, vipp, och dikena gå runt ett efter ett: tag min timvissel tag min timvissel! — Kan min herre säga mig vad klockan är? Jo då. — Hon — åår — tjuvnu öv: tre. Tack!

Herrn skrattar igen. Skratret. Skratret. Akerfält svänga mjukt förbi. Rågskylar hänga spade på svöar, de äro krakade beser det — tio och tio. Skratret.

En kvinna säger: det stundar hårda tider. Det är en vasa, som höjer sig ut ett långa samtal. Kanste sedan Alvsjö eller ännu längre bort — bort — bort —

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 49 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorsid kl. 10—12 f. m. 1—4 e. m. Postg. 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6.—, halår kr. 3.50, kvartal kr. 2.—. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
I text 30 öre per millimeter.

Stockholm 1930
Wahlströms Tryckeri Aktieföretag
Storgatan 22

Moderskapsskydd — Medicinalstyrelsen

Forts. fr. sid. 1
fordrade en ny utredning, särskilt med hänsyn till kostnaderna.
Desutom borde jämte en del andra saker tagas under öfvervägande huruvida ej behovsprincipen helt eller delvis borde tillämpas.

De sakkunniga som tillsattes på grund av riksdagsbeslutet hade sålunda sina bestämda direktiv. Understödd skulle ges men till vilka och under vilka betingelser? Det skulle utredas. Sen gav Kungl. Maj:t åt sakkunniga ännu ett uppdrag, nämligen riksdagens begäran av 1914 om bättre vård åt fattiga barnaföderskor. Det uppdrag, som Medicinalstyrelsen aldrig fullföljde.

Sakkunniga framlade sina förslag. Ha de i någon mån vunnit Medicinalstyrelsens gillande? Bort det. En ny utredning måste till, men göras av Styrelsen.

Det är enligt Styrelsens förmenande ostridigt, att missförhållanden ännu föreligga i den omfattning, att vidgade åtgärder från det allmänna sida äro påkallade, men statens bidrag bör i första hand utgå ifrån av naturaprestation, i andra hand som kontanta understödd till barnaföderskor. I stället, säger Styrelsen, syftar de sakkunnigas förslag närmast till att genom kontanta understödd till barnaföderskorna ge dem större möjligheter att förskaffa sig en bättre vård, än de nu äga. Och det skulle då kunna hända att vårdmöjligheter icke stode dem till buds. Och där hade staten givit barnaföderskan sina pengar! Planläggande av vården, ordningarna måste bli efter stahandsfråga, säger därför Styrelsen. De sakkunnigas förslag otyglas framför allt därför att de vid planläggande av detta man icke tillräckligt beaktat den fundamentala betydelsen av läkarnas medverkan.

Men, och man sväljer. Vad undrar hårda tider för? För poetera, för sömnadsbranschen — eller är det bara för människorna. Skratret. Fördömda skratret. Varför skrattar han så mycket. Den där. Gråt! I stället! Gråt förbannade vagn!

Och nu en baugård. Välködd stins. Petar ständerna, Hålsar på löket. Han smattar Vvar en stund i minnet. Syllarna ropa. Man tänker: en sin där sitta bebo, jaha, en sin där stins, som ibland säger: Jaha! Era stins. Sedan kommer han aldrig igen och karaffen kluckar kom-kom-kom.

Nu skrattar han därborta igen och allt blir gråt. Gråt. Gråt. Varför lever man? Jo för dig, blakade, den enda på jord och ett litet barn fortsätter i detta ljusa, vackra. Mamma, är du tänker en stad!

Två timmar senare, Jag har suttit och stirrat på ett barnansikte — ett härligt, ljunt, välgånigt. Om någon kom och sade, det där barnansiktet här hemma i Mjölby eller i Krylbo, då skulle jag kasta honom av något. Det där barnansiktet är det universella hoppet. Barnet blir stort, jag skall inte se på dig mer lilla barn. (Karaffen kluckar.) Jag kanste ser dum ut — och strömde. Men jag skall dricka ut ett halvt glas av det sorgna kluckandet.

Styrelsen kommer sedan med det ytterst besynnerliga påståendet att sakkunniga utan tveak tänkt sig, att barnmorskorna i viss grad skulle åtaga sig en sjukvårdande verksamhet. Ännu större betänkligheter väcker hos styrelsen sakkunnigas förslag om att barnmorskorna å orter där barnavårdsbyråer icke kunna upprättas, skulle ha något med spädbarnsvård att göra.

Sakkunniga, som sökt så vitt möjligt använda redan befintlig sjukvårdspersonal i de former för arbetet som livet redan gestaltat har verkligen värdigt föreslått att den okontrollerade verksamheten angående spädbarnsvården som barnmorskorna redan utöva skall komma in under läkarens kontroll. Vem frågar modern till råds i första hand när något krånglar med barnet om icke den som står hen. Ne bi vid förlösningstillfället. Barnmorskereglementets 33 § ålägger henne också en sådan verksamhet. Paragrafen ifråga säger: Distriktbarnmorska skall inom sitt distrikt rikta sin uppmärksamhet på alla de omständigheter i avseende å spädbarnsvård, vilka anses kunna under det första levnadsåret inverka på deras hälsotillstånd och motverka dödligheten bland dem etc. etc.

Men styrelsen vill att distrikt-sköterskor istället skola biträda läkarna vid spädbarnsövervakningen.

Medicinalstyrelsen anser sig icke beredd att nu framlägga en närmare utformad organisationsplan, ty först måste en del utredningar ske, sen måste man se till om det finns något in tresser för saken och så måste man akta sig väldigt noga för att ej gå ivägen för det enskilda initiativet.

Men skulle det nu ändå bli något av, så tycks planen vara den att värden lägges i landstingens händer, närmast i barnmorskestyrelsen eller sjukvårdsberedningen, kompletterad med nödvändig expertis. I varje landstingsområde bör finnas — ett tilläggs en medicinskt utbildad läkare, vilken kunde bliva den ledande kraften för denna vårdgren inom landstingsområdet, helst med en sjukavdelning att stöja sig på. Varje landstingsområde uppdelas sedan i barnavårdsdistrikt med var sin barnavårdsbyrå. Rådfrågningen föreslås — dock ej utan tvekan — kostnadsfri. Vidare förordas fri barnmorskavård vid förlösning i hemmet och nedsett avgift vid förlösning å barnbördshus.

Kontantunderstödd bör anstå tills man vunnit erfarenhet om vilka utgifter naturaprestationerna draga. Om medel kunna ställas till förfogande för kontanta understödd, bör frågan om bidrag enligt behovsprincipen tagas upp till ingående prövning och i så fall utgå i överensställelse med vad som sker från tuberkulosisdispensarierna. De sakkunnigas förslag om att arbetsförtärsstämtion endast skulle utgå till industriarbeterskor kan styrelsen icke biträda. Det bör

jämval omfatta barnaföderskor, som äro anställda i handel och jordbruk samt hembiträden. Styrelsen ommanier i sin kostnadsberäkning försiktig om icke någon summa för detta ändamål.

Så långt Medicinalstyrelsen. Sakkunniga kunna naturligtvis växla om hur ett lämpligt moderskapsskydd bör anordnas, och här är ej platsen att diskutera barnmorskor eller distriktsköterskor, men den frågan uppstår: Hade det icke varit välbetänkt av sakkunniga att på förhand försäkra sig om nödig stöd från den högsta medicinska auktoritetens sida? Man måste i en sådan situation som denna beklaga, att icke på samma sätt som sker vid en del utländska kommittéutredningar, protokollet över de med särskilt tillkallade sakkunniga förda diskussionerna offentliggjordes. I detta fall skulle av protokollet framgå, att sakkunnigas ordförande på ett mycket tydligt stadium satte sig i förbindelse med Medicinalstyrelsens dåvarande chef och vederbörande medicinalråd, som sedan vid utpreparade tillfällen deltog i öfverläggningarna och enligt tillgängliga protokoll förordade just de Åtgärder och förslag, som den nuvarande Medicinalstyrelsen bryter staven över. Även senare tillkallad representant för styrelsen, sedan medicinalrådet Stock avlidit, anmälde intet avståndstagande.

Man må som sagt kunna ha olika uppfattningar om en del detaljer och Medicinalstyrelsens nuvarande medlemmar kunna ej känna sig bundna av sina förtiadares åsikter. Men funnes verkligen ett levande intresse för denna, som styrelsen själv visor utomordentligt betydelsefulla fråga, skulle icke det fundamentala vara om den eller den samhällsarbetaren gör den eller den undersökningen, utan det fundamentala är, att moder och barn få den omvårdnad, som endast sakkunnig hjälp och ekonomiskt stöd kan ge.

Men skall utredning hopas på utredning, utlåtandena helst se bort från frågans utgångsläge, de givna direktiven och föreliggande vägledande råden, så är vårt redningsväsende av ondo. Och den som av intresse för en fråga ger sig in i utredningsarbete, den må komma ihåg, att i som här inträden låten hoppet fara.

Ada Nilsson

SVENSKA GLASMAGASINET
i Kvarnsåker.
säljer De Svenska Kristallglasbrukens och Orrefors Bruks välkända silverkningar till brukens egna priser.
Kungl. Hofv.

Siffror att minnas

2,75 är priset per kvartal för den nya veckotidningen Fönstret. Prenumeration kan verkställas vid rikets alla postanstalter. Pr. månad kostar tidingen 1 kr.

51718 är nummer på Fönstrets postgirokonton. Om prenumerationsavgiften tillställs oss, sändes tidingen varje vecka i utgivningsband. Fönstrets adress är endast Centrum, Stockholm.

775 eller 7775 är telefonnumren till Fönstret. Stockholmsaren och försörjningsprenumerera bekänns genom att ringa till något av dessa nummer.

25 öre är lösnummerpriset på Fönstret. Tidingens utlåndahälles genom Pressbyrå och dess kommissionärer.

Fönstret
Redaktör och ansvarig utgivare: *Bernhard Griet*.
Redaktionskommitté: Hugo Lindberg, Alma Sundquist, Jousa Tillgren och Uno Åhrén.

CLARTÉ

Tidskrift för socialistisk kultur.
Redaktion: förf. Beril Almquist, Eli kanv, Lail Björk, fil. stud. Mauritz Kennov, förf. Karin Boye, amanuens Alf Johansson.

Prenumerationsavg. för hel år kr. 3, för halvår 1.50. Lösnummer 25 öre. Adr.: Clarté, Box 443, Stockholm.

Tidevarvets vännar uppmanas att stödjå Tidevarvet genom annonser och att gynna Tidevarvets annonsörer!